

Kijk! 0-4 jaar

Analyse doelen Jonge kind

slo

Mei 2016

nationaal
expertisecentrum
leerplan-
ontwikkeling

Verantwoording

2016 SLO (nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling), Enschede

Mits de bron wordt vermeld, is het toegestaan zonder voorafgaande toestemming van de uitgever deze uitgave geheel of gedeeltelijk te kopiëren en/of verspreiden en om afgeleid materiaal te maken dat op deze uitgave is gebaseerd.

Informatie

SLO

Afdeling: Primair Onderwijs & Kenniscentrum Leermiddelen

Postbus 2041, 7500 CA Enschede

Telefoon (053) 4840 664

Internet: www.slo.nl & www.wikiwijsleermiddelenplein.nl

E-mail: primaironderwijs@slo.nl & leermiddelenplein@slo.nl

Kijk! 0-4 jaar

DEEL1: ACHTERGRONDGEGEVENS OBSERVATIE-INSTRUMENT

Titel	<i>Kijk! 0-4 jaar</i> <i>Praktisch hulpmiddel voor het observeren en registreren van de ontwikkeling bij baby's, dreumesen en peuters</i>
Auteurs	Ab van den Bosch; Anneke Duvekot-Bimmel
Uitgever	Bazalt
Jaar van uitgave	2013-2014 (gewijzigde versie na analyse SLO)
Doelgroep	Kinderen in de leeftijd van 0 tot 4,5 jaar in kindcentra.
Samenstelling van het instrument	<i>Kijk!</i> is zowel op papier als digitaal (webbased) verkrijgbaar. Het pakket <i>Kijk! 0-4 jaar</i> bestaat uit: een handleiding, een dagboekje, een volgboekje en de uitgave <i>Kijk, Kies, Doe</i> . De digitale module richt zich op 0-7 jarigen. Hierin zijn alle onderdelen geïntegreerd.
Doorgaande lijn	<i>Kijk! 0 tot 4 jaar</i> is ontstaan uit een samenvoeging van de uitgaven <i>Kijk! Baby-Dreumes</i> en <i>Kijk! Peuters</i> . De uitgave is onderdeel van een doorgaande lijn van observatie-instrumenten, die loopt van baby-dreumes tot en met groepen 8 van de basisschool.
Geanalyseerde onderdelen	Volgboekje en handleiding vormden het uitgangspunt voor de analyses. Daarnaast is de digitale module bekeken.
Uitgangspunten en doelstellingen van het instrument	"Uitgangspunt is dat u dat kinderen observeert tijdens spontane activiteiten waarbij ze actief bezig zijn. Dat zijn allerlei dagelijkse situaties waarin kinderen aan het spelen zijn; alleen, met andere kinderen of samen met u. Door op deze momenten gericht naar kinderen te kijken, krijgt u de belangrijkste gegevens over hun ontwikkeling." " <i>Kijk! 0-4 jaar</i> is een werkwijze: <ul style="list-style-type: none">• die kijken naar kinderen als vertrekpunt neemt voor alle verdere activiteiten in de groep;• waarbij het kijken naar kinderen bij zelfgekozen activiteiten en het kijken naar wat kinderen bezighoudt vooropstaat;• die u de mogelijkheid biedt om de totale ontwikkeling van kinderen in beeld te brengen;• die aandachtspunten oplevert om de ontwikkeling van kinderen gericht te stimuleren."
Korte beschrijving van visie op <u>het jonge kind</u> zoals aangegeven in het instrument/ de methode	<i>"In a stone I saw an angel And I carved to set him free"</i> "Deze uitspraak deed Michelangelo (Michelangelo Buonarotti, 1475-1564) een aantal eeuwen geleden. Het een prachtige beschrijving van hoe u uw rol als begeleider van jonge kinderen opvat. Het gaat erom dat u op zoek gaat naar de talenten van kinderen. Niet alleen door het aanbieden van kant-en-klare programma's, maar vooral door situaties te creëren die het kind uitdagen tot allerlei vormen van spel. Spelen is voor jonge kinderen immers een vorm van bezig zijn die van nature bij hen past. Op die manier biedt u kinderen de mogelijkheid om hun talenten te laten zien en verder te ontwikkelen. Door goed te observeren en kinderen de juiste ondersteuning te bieden maakt u, net als de beeldhouwer Michelangelo, zichtbaar wat eerst nog verborgen was. "
Inhoud	Instrument gericht op het volgen van de ontwikkeling van baby's, dreumesen en peuters. Het observatie-instrument richt zich op meerdere ontwikkelingslijnen: omgaan met zichzelf; omgaan met anderen; zelfredzaamheid; spelontwikkeling; spraak- en taalontwikkeling; grote motoriek; kleine motoriek; tekenontwikkeling; cognitieve ontwikkeling; ontluikende geletterdheid; ontluikende gecijferdheid.

	<p>Bij de ontwikkelingslijnen wordt een onderscheid gemaakt tussen kinderen van 0-2 jaar (baby's en dreumesen) en kinderen van 2-4.6 jaar (peuters). Een deel van de ontwikkelingslijnen zijn alleen voor peuters uitgewerkt. Elke lijn is opgedeeld in fasen van een half jaar. De pedagogisch medewerker geeft op basis van observatiegegevens aan in welke ontwikkelingsfase een kind zich bevindt. Door ook te kijken naar de basiskenmerken (vrij zijn van emotionele belemmeringen; nieuwsgierig, ondernemend en onderzoekend zijn; zelfvertrouwen hebben en over een stabiel zelfbeeld beschikken), de betrokkenheid bij activiteiten en risico's voor ontwikkeling ontstaat een compleet beeld van de ontwikkeling. Rond de risico's voor ontwikkeling is voor de kinderen van 0-2 jaar een leidraad opgesteld en voor peuters zijn risicofactoren beschreven ((impulsiviteit, passiviteit, slechte selectieve aandacht, geringe wendbaarheid, grote vermoeidheid).</p> <p>In het handboek wordt verder in afzonderlijke hoofdstukken ingegaan op het werken met het <i>Kijk!</i> dagboek, het doelgericht werken aan ontwikkeling (werkcyclus handelingsgericht werken), aandachtspunten voor het kiezen van een aanpak, peuters met een ontwikkelingsvoorsprong en gesprekken met ouders.</p>
Aspecten taalontwikkeling	<p>Bij de ontwikkelingslijn spraak en -taalontwikkeling wordt ingegaan op de mondelinge taalontwikkeling. In de verschillende fasen wordt beknopt ingegaan op woordenschat, zinsbouw en uitspraak. De pedagogisch medewerker doet uitspraak over het geheel, niet over deze verschillende onderdelen. Daarnaast komen bij de ontwikkelingslijn cognitieve ontwikkeling (denkontwikkeling) taalaspecten aan de orde (vragen stellen, verbanden leggen, tijdsaanduidingen e.d.). In de ontwikkelingslijn voor ontlukende geletterdheid (alleen voor 2-4.6 jaar) wordt gekeken naar interesse in boeken, verhalen, letters, (voor)lezen en schrijven.</p>
Aspecten rekenontwikkeling	<p>In het instrument is voor de leeftijdsgroep 2-4.6 jaar een ontwikkelingslijn voor ontlukende gecijferdheid opgenomen. In de vijf ontwikkelingsfasen komen aspecten van omgaan met de telrij en omgaan met hoeveelheden aan de orde. Daarnaast komen bij de ontwikkelingslijn voor de cognitieve ontwikkeling rekenaspecten summier aan de orde (constructies met materialen, begrippen als meer/minder, tegenstellingen, tijdsaanduidingen).</p>
Aspecten sociaal-emotionele ontwikkeling	<p>Bij sociaal-emotionele ontwikkeling worden vier ontwikkelingslijnen onderscheiden: omgaan met zichzelf, omgaan met anderen, zelfredzaamheid (vanaf 2 jaar) en spelontwikkeling (vanaf 2 jaar). Daarnaast komen ook bij de basiskenmerken en risicofactoren sociaal-emotionele aspecten aan de orde. Zie bij het item 'inhoud'</p>
Werkwijze	<p>De pedagogisch medewerker verwerkt dagelijks de observaties in het digitale observatiedeel van <i>Kijk! Webbased</i>. Het dagelijks observeren is bedoeld als reflectiemiddel op eigen handelen en op aangeboden activiteiten/spel.</p> <p>Mede op basis van deze observaties registreert de pedagogisch medewerker twee keer per jaar de ontwikkeling, of online of in het volgboekje. En dit zowel voor de basisgegevens (basiskenmerken, betrokkenheid en risicofactoren) als voor de specifieke ontwikkelingslijnen.</p> <p>Bij de ontwikkelingslijnen voor 0-2 jarigen worden vier fasen van een half jaar onderscheiden; bij die voor 0-4 jarigen vijf (doorloop tot 4.6 jaar). Kenmerken van de fase worden opgesomd. Binnen een fase wordt een</p>

	<p>driepuntsschaal gegeven om het niveau van de ontwikkeling aan te geven. Bij elke registratiemoment wordt met een andere kleur de ontwikkelingslijn ingekleurd: in welke fase bevindt het kind zich en op welk niveau). Ook wordt de kalenderleeftijd van het kind op het moment van observeren genoteerd. Hierdoor wordt duidelijk hoe de ontwikkeling van het kind verloopt en hoe het zich verhoudt t.o.v. de 'gemiddelde' ontwikkeling.</p> <p>Bij elke ontwikkelingslijn is ruimte voor 'vrije' notaties. Bij de basiskenmerken is er keuze tussen een globale aanpak (vierpuntschaal van ++ tot --) en een gedetailleerde aanpak waarbij alle kenmerken afzonderlijk bekeken worden. Hierbij worden voor baby's en dreumesen andere lijsten met kenmerken gebruikt dan voor peuters. De betrokkenheid wordt bepaald aan de hand van vijf schaalwaarden (0-2 jaar drie schaalwaarden). Bij de registratie van eventuele risicofactoren wordt voor peuters een checklist gebruikt en voor baby's en dreumesen een leidraad.</p>
Aanwijzingen voor normering	In de handleiding staan beknopte aanwijzingen voor het bepalen van het niveau binnen een fase (net of gedeeltelijk zichtbaar; redelijke ontwikkeling; ontwikkelingsfase is voltooid) vermeld. Daarnaast worden alle fasen uitgebreider en met voorbeelden omschreven.
Aanwijzingen voor hulp bij gesignaleerde problemen	In het hoofdstuk 'Aandachtspunten voor het kiezen van een aanpak' wordt een lijst gegeven met negen mogelijke hulpvragen. Bijvoorbeeld: vooral behoefte hebben aan duidelijkheid, ordening en structuur; vooral behoefte hebben aan speciale aandacht voor hun taalontwikkeling. Bij elke vraag worden aandachtspunten en voorbeelden van activiteiten en gedrag van leidster gegeven. In het hoofdstuk 'Doelgericht werken aan ontwikkeling' wordt ingegaan op het maken van een plan van aanpak voor een individueel kind of voor een hele groep. De werkwijze hierbij is geïnspireerd op het model handelingsgericht werken. Als bijlage is een invulformulier voor een plan van aanpak voor een individueel kind opgenomen.
Opmerkingen	<ul style="list-style-type: none"> • De afzonderlijk leverbare en aanvullende uitgave <i>Kijk Kies Doe 0-4 jarigen</i> bevat uitgewerkte, betekenisvolle activiteiten die gekoppeld zijn aan de ontwikkelingslijnen en mijlpalen uit het instrument <i>Kijk! 0-4 jaar</i>. • Voor het goed kunnen implementeren van het pakket is een scholing verzorgd door opgeleide Kijk! trainers noodzakelijk. De uitgever geeft aan dat voorkomen moet worden dat <i>Kijk!</i> als afvinkinstrument wordt gebruikt. Het systeem dient een plek te krijgen in de cyclische werkwijze van het handelingsgericht werken.

DEEL 2A: ANALYSE-RESULTATEN SLO-DOELEN (beschrijvend)

Taal aanvang groep 1

Domein Mondelinge taalvaardigheid	
woordenschat en woordgebruik	In de handleiding staat aangegeven dat bij het instrument wordt uitgegaan van een passieve woordenschat van 4000 woorden en een actieve woordenschat van 2000 woorden. Verder worden er in de handleiding leidstervaardigheden bij het werken aan woordenschat gegeven. In het instrument staat dat kinderen 'ik' en 'jij' correct kunnen gebruiken. Werkwoordvervoegingen en gebruik van bijvoeglijke naamwoorden worden in de beschrijvende tekst onder de observatie-items genoemd bij vierjarigen. Dit geldt ook voor het gebruiken van het woordje 'er'.
vloeiend en verstaanbaar spreken	Bij de ontwikkelingslijn spraak-taalontwikkeling wordt ingegaan op het spreken. In het instrument wordt er vanuit gegaan dat vierjarigen ook in samengestelde zinnen kunnen spreken. Voor een drieënhalft tot vierjarige staat vermeld: spreekt in zinnen van vier woorden; kan vrijwel alle klanken goed uitspreken (behalve 'r' en sommige medeklinkercombinaties). Ook het praten over onderwerpen buiten het hier en nu wordt bij de observatie-items aangegeven. Overige aspecten staan vermeld in de omschrijvingen per leeftijdsgroep direct onder de observatiepunten.
luisteren	In de handleiding wordt ingegaan op de vaardigheden voor het interactief voorlezen. Ook wordt in het instrument het hebben van belangstelling voor (prenten)boeken geobserveerd. Bij zelfredzaamheid wordt aangegeven dat kinderen tot 4 jaar nog hulp nodig heeft bij eenvoudige opdrachten. Kind kan eenvoudige vragen beantwoorden. Vanaf 4 jaar wordt verwacht dat kinderen duidelijk kunnen maken wat ze willen en begrijpen wat anderen van hen verwachten. Het luisteren naar een ander komt impliciet aan de orde: probeert na te vertellen wat een ander heeft verteld.
gesprekjes voeren	Gesprekken voeren is deels uitgewerkt in het instrument: het kennen van enkele gespreksregels, het antwoord geven op wie-, wat-, waar-vragen. Overige vragen komen niet expliciet aan de orde. Net als het voeren van een gesprek en het spontaan reageren op anderen.
mening uiten en vragen stellen	Het stellen van vragen om ergens meer over te weten te komen, komt aan de orde bij de spraak-taalontwikkeling. Het vragen om hulp komt aan de orde bij zelfredzaamheid.
Domein Ontluikende en beginnende geletterdheid	
leesplezier	In de handleiding staan suggesties voor geschikte materialen en activiteiten om ontluikende geletterdheid te observeren. Het beleven van plezier aan het voorlezen van (prenten)boeken komt nadrukkelijk in het instrument aan de orde.
oriëntatie op boek en verhaal	Alle doelen rond oriëntatie op boek en verhaal komen expliciet aan de orde bij de observatie-items rond de ontluikende geletterdheid.
oriëntatie op geschreven taal	Het instrument besteedt aandacht aan de relatie tussen geschreven en gesproken taal. Wat betreft het schrijven wordt aangegeven dat kinderen lettermateriaal niet gebruiken om woorden mee te maken maar om figuren te maken of te bouwen. Voor de leeftijd 4-4,6 staat vermeld dat ze doen alsof ze kunnen schrijven en dat ze hun naam kunnen schrijven in krabbels.

fonemisch bewustzijn en alfabetisch principe	In het instrument komt aan de orde dat kinderen zich bewust worden van klanken in woorden. Daarnaast wordt geobserveerd dat het kind houdt van rijmpjes en versjes, rijm in woorden kan herkennen en speelt met letters. In tekst wordt ook aangegeven dat kinderen meedoen met spelletjes rond taal.
Domein Taalbeschouwing	
algemeen	Aan taalbeschouwing wordt beperkt aandacht besteed. Bij ontluikende geletterdheid staat in de beschrijvende tekst dat driejarigen meedoen met spelletjes en gebaren maken die de inhoud van een rijm of vers ondersteunen. Daarnaast wordt in de handleiding aangegeven dat taal- en woordspelletjes gebruikt kunnen worden bij het werken aan de woordenschat. Het bewust worden van eigen taalgebruik en het weten dat je over taal kan praten is niet aangetroffen.

Rekenen aanvang groep 1

Domein Getallen	
omgaan met de telrij	Bij ontluikende gecijferdheid wordt aangegeven dat het kind akoestisch kan tellen ('als een versje') maar dat het nog fouten maakt in de getallenrij.
omgaan met hoeveelheden	Doelen op een leeftijd van vier jaar: "Overziet een groepje van twee en drie zonder te tellen. Telt voorwerpen, aanvankelijk asynchroon (voorwerpen overslaan of meerdere voorwerpen aanwijzen bij een telwoord). Telt later synchroon. Alleen de begrippen meer en minder worden genoemd bij de cognitieve ontwikkeling.
omgaan met getallen	Als doel staat: "Kind kent wat cijfers." Ook kan het kind aangeven met vingers hoe oud hij is.
Domein Meten	
algemeen	Meten is geen expliciet onderdeel van het instrument. Genoemd wordt dat het kind een aantal kleuren kan benoemen. Ook wordt aangegeven dat het kind voorwerpen kan vergelijken (lang-kort, dik-dun) en ordenen (van groot naar klein),
lengte, omtrek en oppervlakte	De begrippen lang-kort en dik-dun komen voor in het instrument. Aangegeven wordt dat het gaat om grote tegenstellingen.
inhoud	Niet uitgewerkt in het instrument.
gewicht	Niet uitgewerkt in het instrument.
geld	Niet uitgewerkt in het instrument.
tijd	Aangegeven wordt: "Toont besef van tijd, bijvoorbeeld dag/nacht." Bij een leeftijd van 4-4,6 staat dat het kind tijdsaanduidingen gebruikt. Er wordt hierbij alleen een voorbeeld gegeven maar het wordt niet nader gespecificeerd.
Domein Meetkunde	
oriënteren en lokaliseren	Aspecten rond meetkunde komen bij de ontluikende gecijferdheid en bij de cognitieve ontwikkeling aan de orde. De meeste doelen rond oriënteren en lokaliseren komen aan de orde in ontluikende gecijferdheid bij de drieënhalve en vierjarigen: Het bekijken van platen en aanwijzen waar wat te zien is, komt in de beschrijvende tekst voor.
construeren	Het aspect construeren is beperkt uitgewerkt in het instrument. Bij de cognitieve ontwikkeling staat bij de leeftijd van anderhalf tot twee staat dat het kind eenvoudige constructies met materiaal maakt. En bij drieënhalvejarigen dat ze een aantal kleuren kunnen benoemen. De

	namen van de basisvormen staan genoemd bij de ontluikende gecijferdheid van vierjarigen.
opereren met vormen en figuren	Niet uitgewerkt in het instrument.

Sociaal-emotionele ontwikkeling aanvang groep 1

Domein Zelfbeeld/ Ontwikkeling van identiteit	Aspecten die bij ontwikkelingslijn 'omgaan met zichzelf' genoemd worden, zijn onder meer: ziet concrete verschillen tussen zichzelf en anderen; onderkent nog niet dat anderen gevoelens en wensen hebben; stelt behoeftes uit; gebruikt het woord 'ik' en 'wij'. Eenvoudige gezichtsuitdrukkingen (boos, blij, bang) kunnen benoemd worden.
Domein Ontwikkeling van zelfstandigheid	Bij zelfredzaamheid wordt aangegeven voor een vierjarige: wast zelf handen; kan kleding met eenvoudige sluiting zelf aan/uit doen; gaat naar wc maar met hulp; heeft hulp nodig bij enkelvoudige opdrachten. Bij de basiskenmerken staat geformuleerd: Komt met plezier naar het kindcentrum, heeft geen moeite met afscheid nemen. Durft zich te laten zien en horen. Weet van zichzelf wat het wel en niet (goed) kan. Geeft aan dat hij hulp nodig heeft. Bij het basiskenmerk 'nieuwsgierig en ondernemend zijn' wordt gekeken naar: 'Zoekt nieuwe uitdagingen; streeft andere oplossingen dan de 'gebruikelijke' na; pakt onbekend materiaal. Durft fouten te maken. Durft stout gevonden te worden.'
Domein Sociaal gedrag/ ontwikkeling van sociale vaardigheid	Vermeld wordt dat het kind steeds meer belangstelling krijgt voor andere mensen en kinderen, sterke betrokkenheid op de pedagogisch medewerker heeft, zich aanhankelijk opstelt en nog veel alleen doet. In de handleiding worden bij het beschrijven van de fasen wel meer aspecten genoemd, die echter niet uitgewerkt zijn in het observatie-instrument. Zoals op zijn beurt wachten, een ander kind troosten. Bij spelontwikkeling staat aangegeven dat het kind kort tijd mee doet met groepsactiviteiten.
Domein Werkhouding en concentratie	Bij het basiskenmerk 'nieuwsgierig en ondernemend zijn' wordt onder andere aangegeven dat het kind nieuwe uitdagingen zoekt, andere oplossingen dan gebruikelijke na streeft en niet bang is om fouten te maken. Het gedurende enige tijd rustig kunnen werken komt aan de orde bij de observatielijst 'betrokkenheid'.

DEEL 2B: ANALYSE-RESULTATEN SLO-DOELEN (tabel)

Legenda:

- = aanwezig
- ▣ = gedeeltelijk aanwezig
- = niet aanwezig
- n.v.t. = niet van toepassing
- * = item staat in handboek in toelichtende tekst bij de observatie-items

Taal aanvang groep 1

Het kind ...		
Domein Mondelinge taalvaardigheid		
woordenschat en woordgebruik	heeft een passieve woordenschat van gemiddeld 4000 woorden	■
	heeft een actieve woordenschat van gemiddeld 2000 woorden	■
	gebruikt woorden in een andere situatie	□
	gebruikt steeds meer verschillende en complexere woorden	■
	kent het verschil tussen ik, jij, hij/zij	■
	gebruikt verleden tijd	▣
	gebruikt onbepaalde voornaamwoorden	□
	gebruikt bijvoeglijke naamwoorden	■
	gebruikt het woordje <u>er</u>	■
	heeft 75% van de klinkers en medeklinkers van het Nederlands taalsysteem verworven	■
vloeiend en verstaanbaar vertellen	omschrijving taalniveau	■
	maakt zinnen met een vervoegd werkwoord	■*
	maakt eenvoudige samengestelde zinnen	■
	maakt vraagzinnen	■
	kan praten over thema's buiten het hier en nu	■
	heeft nog moeite met langere zinnen	■
	maakt nog regelmatig fouten met onregelmatige werkwoorden	■
	vertelt over wat hij gedaan of meegemaakt heeft op verstaanbare en begrijpelijke wijze	■*

Het kind ...		
	benoemt en beschrijft alledaagse aspecten, zoals mensen, plaatsen en dingen	■*
	beschrijft een aantal veel voorkomende handelingen, zoals eten of naar bed gaan	■*
luisteren	kan enkelvoudige instructie begrijpen en uitvoeren	■
	luistert naar een op de leeftijd afgestemd verhaal en ontwikkelt verhaalbegrip door het interactief voorlezen	■
	luistert naar een op de leeftijd afgestemde radio/televisiefragment/ gesproken tekst op internet	□
	luistert naar een ander	■
gesprekjes voeren	kan een gesprek voeren met leidster en een ander kind	□
	kent enkele gespreksregels	■
	reageert spontaan op ander kind of leidster	□
	geeft antwoord op vragen van de leidster of ander kind	■
	wie-, wat-, waar-vragen	■
	aanwijsvragen	□
	luistervragen	□
	voorspélvragen	□
	keuzevragen	□
mening uiten en vragen stellen	leert vergelijkingen te maken en zijn mening te geven	□
	stelt vragen om ergens meer over te weten te komen: <i>wat, wie, waar, waarom</i>	■
	vraagt om hulp	■
Domein Ontluikende en beginnende geletterdheid		
leesplezier	beleeft zichtbaar plezier aan voorlezen, boeken en rijmpjes	■
oriëntatie op boek en verhaal	ontdekt de samenhang tussen illustratie en tekst	■
	heeft ervaring opgedaan met boeken en de manier waarop boeken (voor)gelezen worden	■
	ontdekt de structuur in verhalen	■

Het kind ...		
	kan de inhoud van het boek al een beetje voorspellen op basis van de omslag van het boek	■
	kan een verhaal na vertellen aan de hand van een plaatjesboek	■
	kan de leidster nadoen als zij stukjes uit het boek uitbeeldt	■
oriëntatie op geschreven taal	ontdekt dat tekens gebruikt worden om iets te vertellen of leren	■
	ervaart dat dingen die opgeschreven zijn je iets kunnen leren	□
	ervaart dat dingen die je zegt, opgeschreven kunnen worden	■
	ontdekt het verschil tussen 'lezen' en 'schrijven'	■
	bladert door (prenten)boeken en speelt alsof hij eigen en andermans teksten kan 'lezen'	■
	kan, met behulp van volwassenen, eigen boodschappen in een primitieve 'geschreven' versie vastleggen	■
fonemisch bewustzijn en alfabetisch principe	wordt zich bewust van klanken in woorden	■
	doet mee met spelletjes rond taal	■*
	ontdekt de relatie tussen klanken en letters	■
	doet ervaring op met rijmen	■
	herkent symbolen	□
Domein Taalbeschouwing		
algemeen	is op speelse wijze bezig met taal	■
	wordt zich bewust van eigen taalgebruik	□
	wordt zich bewust dat je over taal kan praten	□

Rekenen aanvang groep 1

Voor aanvang groep 1 heeft de leerling minimaal ervaring opgedaan met...		
Domein Getallen		
omgaan met de telrij	noemen van namen van telwoorden (in liedjes, prentenboeken)	■
	opzeggen van de telrij vanaf 1 (als liedje of versje)	■
omgaan met hoeveelheden	tellen van kleine hoeveelheden waarbij het gaat om synchroon tellen en noemen van telwoorden en eventueel het noemen van het resultaat	■

Voor aanvang groep 1 heeft de leerling minimaal ervaring opgedaan met...		
	het leggen van de één-één relatie door voorwerpen aan elkaar te koppelen of bij elkaar te leggen of te verbinden	■
	vergelijken van kleine hoeveelheden op het oog op 'meer', 'minder', 'meeste', 'minste', 'evenveel' en vergelijken van grotere hoeveelheden met groot verschil in aantal op het oog op 'meer', 'minder', 'meeste', 'minste'	■
	omgaan met hoeveelheidbegrippen: meer, minder, meeste, minste, veel, weinig in verschillende betekenisvolle situaties	□
	herkennen van groepjes van 2 en 3 zonder tellen	■
	nadenken over de functie van tellen en betekenis van telwoorden in speelse betekenisvolle situaties	■
	nadenken over begrippen als (heel) veel en (heel) weinig	□
	erbij of eraf halen van steeds een voorwerp/persoon, zoals in versjes (tien kleine kikkertjes, zeven zuurtjes) en beseffen dat het er eentje meer of minder worden	□
	(eerlijk) verdelen van voorwerpen over verschillende kinderen/bakjes of in groepjes	□
	ontdekken dat hoeveelheden verschoven of bedekt kunnen worden zonder dat het totaal verandert	□
	ontdekken dat getalsymbolen, tellen, telwoorden en hoeveelheden iets met elkaar te maken hebben	■
	representeren van de eigen leeftijd met bijvoorbeeld vingers	■
omgaan met getallen	herkennen van enkele getalsymbolen (cijfers/getallen) (bijvoorbeeld weten hoe de 1 en de 2 heten)	■
	praten over getallen en hoeveelheden in betekenisvolle situaties	■
Domein Meten		
algemeen	situaties waarin aspecten van lengte, gewicht, inhoud, geld en tijd aan de orde komen (bouwhoek, poppenhoek, kring, knutselen, speelzaal, prentenboeken, liedjes)	□
	onderzoeken van eigenschappen van voorwerpen (lengte, oppervlakte, gewicht, inhoud, tijdsduur, kleur) en op basis van een eigenschap sorteren (classificeren)	□
lengte, omtrek en oppervlakte	oplossen van eenvoudige meetproblemen: vergelijken op lengte en oppervlakte: wie/wat is groter of langer, welke schoen is kleiner, welke tekening/puzzel is groter, welke toren is hoger?	□

Voor aanvang groep 1 heeft de leerling minimaal ervaring opgedaan met...		
	rijtjes leggen of stapels maken met blokken: hoger en lager maken, langer en korter maken	☐
	meten van je eigen lengte, bijvoorbeeld met behulp van een ander en met streepjes op de muur of een strook/stroken	☐
	vergelijken en ontdekken van tegenstellingen, leren herkennen van begrippen als: grootste-kleinste, langste-kortste, hoogste-laagste	☒
	leren herkennen van begrippen als: lang, groot, hoog, laag, klein	☒
inhoud	situaties waarin vergelijken op inhoud voorkomt: wie heeft meer limonade, welke doos is groter? In welke vaas/beker zit meer water?	☐
	spelen met vormen en water/zand: vormen vullen, overgieten, vol maken, leeg gooien	☐
	vergelijken en ontdekken van tegenstellingen en herkennen van begrippen als: grootste-kleinste (doos, pop, beker), meeste (inhoud), minste en leren herkennen van begrippen als: vol, leeg, in, uit, veel, weinig	☐
gewicht	'tillen' en 'wegen' van verschillende voorwerpen en vergelijken wat zwaarder is en wat lichter is en deze begrippen leren herkennen	☐
	samen ontdekken en onderzoeken: wat is zwaar, heel zwaar, heel licht, en deze begrippen leren herkennen	☐
geld	situaties waarin kinderen spelen met kopen en betalen (muntjes geven en spullen daarvoor krijgen), zoals in de winkelhoek	☐
	situaties waarin de begrippen kopen, betalen, geld, duur, gebruikt worden	☐
tijd	verkennen van de indeling en verloop van de dag en de namen die we voor de verschillende momenten gebruiken: ochtend, middag, avond, nacht	☒
	navertellen van gebeurtenissen in de juiste volgorde	☐
	betekenisvolle alledaagse situaties waarin taal en begrippen voorkomen die te maken hebben met tijdsbeleving en tijdsbesef: lang, kort, even, snel, nu, toen, straks, vroeg, laat	☒
	betekenisvolle situaties waarin de klok een rol speelt: de klok waarop we aan de wijzers zien dat het later wordt en hoe laat het is (of het al tijd is voor ...)	☐

Domein Meetkunde		
oriënteren en lokaliseren	luisteren naar en nadenken over meetkundige begrippen als voor, achter, naast, in, op, boven, onder, dichtbij, ver (bijvoorbeeld in voorleesverhalen en prentenboeken)	■
	luisteren naar en nadenken over meetkundige begrippen in relatie tot zichzelf en ten opzichte van zichzelf (het eigen lichaam)	■
	praten over concrete voorwerpen en situaties die niet direct zichtbaar zijn (voorstellingsvermogen) (bijvoorbeeld over speelgoed thuis of voorwerpen in de speelzaal, voorwerpen achter de kast)	■
	aanwijzen van voorwerpen in de ruimte, en ook met de ogen dicht wijzen waar deze voorwerpen zijn	■
	bekijken van platen en aanwijzen waar wat te zien is (waar zie je de hond?)	■*
construeren	bouwen en construeren met materiaal (duplo, blokken, rails, kapla en ander bouw- en constructiemateriaal)	■
	namen van basisvormen (driehoeken, cirkels/rondjes, vierkantjes)	■
	namen van minimaal de basiskleuren (rood, blauw, geel, groen)	■
	groeperen van voorwerpen op kenmerken (kleur, vorm) (bijvoorbeeld met Logiblocks: zoek alle driehoekjes)	□
	vouwen met vouwblaadjes/papier	□
	construeren met klei/plasticine/brooddeeg	□
opereren met vormen en figuren	bekijken van en spelen/experimenteren met schaduwen	□
	bekijken van spiegelingen, experimenteren met spiegelen (het eigen lichaam, voorwerpen)	□
	maken en namaken van vormen en patronen (rijgen, stempelen, kleuren, mozaïek- en kralenplankfiguren (na)leggen)	□

Sociaal-emotionele ontwikkeling aanvang groep 1

Het kind...		
Domein Zelfbeeld/ Ontwikkeling van identiteit	benoemt zichzelf als 'ik'	■
	gebruikt en begrijpt het woord 'wij'	■
	ontdekt de verschillen en overeenkomsten tussen zichzelf en de andere kinderen in de groep	■
	toont non-verbaal eigen gevoelens	■

Het kind...		
	kan basisemoties onderscheiden	■
	krijgt controle over zichzelf	■
Domein Ontwikkeling van zelfstandigheid	voelt zich op zijn/haar gemak in de eigen groep	■
	durft te experimenteren/ probeert nieuwe dingen uit om grenzen te ontdekken	■
	weet dat 'nee' zeggen een reactie oplevert van de ander	□
	kan aangeven dat het hulp nodig heeft	■
	wil graag dingen zelf doen	■
	leert ervaren wat hij/zij al kan	■
	kan zich waarschijnlijk grotendeels zelf redden	■
	helpt actief mee met het opruimen van de gebruikte materialen	■
Domein Sociaal gedrag/ ontwikkeling van sociale vaardigheid	kijkt veel naar andere kinderen	■
	deelt ervaringen met een ander	□
	probeert om met andere kinderen te spelen	■
	kan al een beetje met andere kinderen iets delen	■
	neemt een afwachtende houding aan bij het samenspel	■
	zorgt voor andere kinderen	□
	kan anderen al een beetje helpen en vindt dat ook fijn om te doen	■
	kan van tijd tot tijd op zijn/haar beurt wachten	■
	denkt en handelt nog vanuit zichzelf bij wat mag en niet mag	■
	staat open voor nieuwe situaties en opdrachten	■
	kan eenvoudige gevoelens bij anderen waarnemen (inschatten)	■
	begint bewust patronen te ontdekken in het eigen gedrag en het gedrag van anderen	□
	toont belangstelling en sympathie voor andere kinderen	■
	accepteert dat het niet alles even goed kan	■

Het kind...		
	maakt aan een ander kind duidelijk wat hij/zij wel/niet wil	■
Domein Werkhouding en concentratie	denkt en reageert vooral intuïtief	■
	heeft plezier in het leren van nieuwe dingen	■
	kan rustig werken voor een kortdurende periode	■
	probeert zelf problemen op te lossen tijdens het werken	■
	kan een bekende opdracht die duidelijk is, zelfstandig uitvoeren	□

Reactie uitgever	<ul style="list-style-type: none"> Wij vinden de analyse niet compleet als de digitale module en de uitgaven <i>KIJK! Kies Doe</i> niet worden meegenomen in de analyse. Beide onderdelen ondersteunen het planmatig, beredeneerd handelen van de pedagogisch medewerker en leraar. We merken op dat u de in <i>KIJK!</i> beschreven ontwikkelingslijnen vergelijkt met de SLO (tussen)doelen. Wij willen nog eens benadrukken dat we in <i>KIJK! ontwikkelingslijnen</i> hebben beschreven. Opgedeeld in mijlpalen waarin een korte, kernachtige beschrijving is weergegeven van wat een kind op die leeftijd zou kunnen laten zien. In de handleiding wordt dat iets uitgebreider beschreven. Waarbij we bovendien benadrukken dat kinderen zich op allerlei ontwikkelingsgebieden, in samenhang dus, ontwikkelen. De ontwikkeling is wat we observeren, dát is waar we naar kijken, dát is wat we zien. In ons aanbod (activiteiten, spel, werken, routines enz.) bieden we (SLO) doelen aan, passend bij de ontwikkeling van het kind, passend bij de ondersteuningsbehoefte van het kind. De doelen zijn niet één op één opgenomen in de mijlpalen/beschreven ontwikkelingslijnen. De doelen zijn opgenomen in de leerlijnen in <i>KIJK! Kies Doe</i> (groep 1-2) en voor <i>KIJK! 0-4</i> in de papieren werkmaterialen in de digitale module. Daarin vindt u één op één de SLO doelen terug, gekoppeld aan de ontwikkelingslijnen van <i>KIJK!</i>. Het werken met <i>KIJK!</i>, ook al is het vrij te koop, kan pas echt goed kan worden geïmplementeerd als er een scholing bij is verzorgd door opgeleide <i>KIJK!</i> trainers. We willen te allen tijde voorkomen dat <i>KIJK!</i> gebruikt wordt als een 'afvink' instrument. Het is een systeem dat een plek moet krijgen in de cyclische werkwijze (aanbieden, observeren, reflecteren, nieuw aanbod plannen, evalueren – kortom: Handelingsgericht werken) van de pedagogisch medewerker en leraar.
-------------------------	--

